

Grundlagsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ordnande av räddningsväsendet

Till förvaltningsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ordnande av räddningsväsendet (RP 16/2017 rd): Ärendet har remitterats till grundlagsutskottet för utlåtande till förvaltningsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Ilpo Helismaa, inrikesministeriet
- räddningsöverinspektör Veli-Pekka Hautamäki, inrikesministeriet
- regeringsråd Eeva Mäenpää, finansministeriet
- professor Mikael Hidén
- professor Toomas Kotkas
- professor Tuomas Ojanen
- professor Pauli Rautiainen.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- professor Juha Lavapuro
- professor Olli Mäenpää
- professor Veli-Pekka Viljanen.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslår regeringen att det stiftas en lag om ordnande av räddningsväsendet. Lagen ska tillämpas på ordnande, utveckling och styrning av samt tillsyn över räddningsväsendet. Bestämmelser om ikraftträdandet av lagen utfärdas separat genom lagen om införande av landskapslagen, lagen om ordnande av social- och hälsovård och lagen om ordnande av räddningsväsendet. Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2019.

Utlåtande GrUU 27/2017 rd

I motiveringen till lagstiftningsordningen i propositionen granskas lagförslaget bland annat med avseende på grundlagens 2 § 3 mom., där det sägs att all utövning av offentlig makt ska bygga på lag, och grundlagens 121 § 4 mom., som gäller självstyrelse på större förvaltningsområden än kommuner.

Regeringen bedömer att den föreslagna lagen kan stiftas i vanlig lagstiftningsordning. Regeringen anser ändå att det är motiverat att begära grundlagsutskottets utlåtande om lagförslaget.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Enligt 6 § 4 punkten i förslaget till landskapslag i regeringens proposition om landskaps- och social- och hälsovårdsreformen (RP 15/2017 rd) är räddningsväsendet ett av landskapets uppgiftsområden.

I den nu aktuella propositionen föreslår regeringen att landskapen ska ha organiseringsansvaret för räddningsväsendet. För närvarande ansvarar kommunerna för räddningsväsendet i lagstadgat samarbete. Förslaget till lag om ordnande av räddningsväsendet innehåller bestämmelser om produktion av tjänster, om styrning, planering och utveckling och om tillsynen över räddningsväsendet.

Bestämmelserna har betydelse främst med avseende på 121 § 4 mom. i grundlagen på den punkten att bestämmelser om självstyrelse på större förvaltningsområden än kommuner ska utfärdas genom lag. Grundlagsutskottet behandlade landskapssjälvstyrelsen ingående i sitt utlåtande om landskaps- och social- och hälsovårdsreformen (GrUU 26/2017 rd). Som en garanti för landskapens självstyrelse förutsätts en viss lagnivå, vilket är relevant i förhållande till de uppgifter som ges landskapen och ordnandet av landskapens förvaltning.

Av betydelse för kravet på bestämmelser i lag är lagförslagets 3 §, där det föreslås att tjänsterna ska få samlas till större helheter. Tjänster som hör till räddningsväsendet får enligt paragrafens 1 mom. samlas till större helheter i ett eller flera landskap, om det är nödvändigt med tanke på tillgången till tjänsterna och deras kvalitet, hur krävande eller exceptionella de är eller med tanke på stora kostnader till följd av dem. Enligt 2 mom. ska bestämmelser om de tjänster som samlas och om de landskap till vilka tjänsterna samlas utfärdas genom förordning av statsrådet.

Ett landskap som med stöd av 2 mom. har ålagts ansvaret för tjänster svarar för allas lika tillgång till tjänsterna och beslutar hur behovet, mängden och kvaliteten i fråga om tjänsterna ska bestämmas, på vilket sätt tjänsterna produceras och hur myndigheternas befogenheter ska utövas i fråga om dessa tjänster. De andra landskapen har inte rätt att besluta om dessa tjänster och de får inte producera eller skaffa dem från något annat ställe.

Enligt lagförslaget utfärdas bestämmelser om de tjänster inom räddningsväsendet som ska samlas till större helheter genom förordning av statsrådet. Det kommer således att föreskrivas genom förordning av statsrådet i stället för genom lag om landskapets uppgifter och behörighet i fråga om dessa tjänster. Utfärdandet av förordning begränsas endast av kravet på att samlandet är nödvändigt med tanke på tillgången till tjänsterna och deras kvalitet, hur krävande eller exceptionella

Utlåtande GrUU 27/2017 rd

de är eller med tanke på stora kostnader till följd av dem. Uppgifter som samlas till större helheter kan enligt motiveringen till bestämmelsen (s. 19) vara till exempel sådana uppgifter som hänger samman med särskild beredskap som krävs för internationell räddningsverksamhet eller situationer med kemiska ämnen eller strålning, räddningsverksamhet vid olyckor till havs, oljebekämpning på havsområden eller regionala och riksomfattande lägesbilsarrangemang.

Regleringen på lagnivå om de tjänster som ska samlas blir med avseende på kravet på bestämmelser i lag i grundlagens 121 § 4 mom. alltför inexakt, särskilt när man beaktar de begränsningar i 3 § 3 mom. som gäller de andra landskapen än de som ska sköta samlade tjänster. Lagen måste med större precision än nu definiera vilka tjänster som samlandet kan gälla. Ändringen är ett villkor för att lagförslaget ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Grundlagsutskottet anför

att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning, men bara om utskottets konstitutionella anmärkning till 3 § beaktas på behörigt sätt.

Helsingfors 29.6.2017

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Annika Lapintie vänst
vice ordförande Tapani Tölli cent
medlem Maria Guzenina sd
medlem Anna-Maja Henriksson sv
medlem Hannu Hoskonen cent
medlem Ilkka Kantola sd
medlem Kimmo Kivelä na
medlem Antti Kurvinen cent
medlem Jaana Laitinen-Pesola saml
medlem Markus Lohi cent
medlem Outi Mäkelä saml
medlem Ville Niinistö gröna
medlem Ulla Parviainen cent
medlem Wille Rydman saml
medlem Ville Skinnari sd
ersättare Maarit Feldt-Ranta sd
ersättare Ben Zyskowicz saml.

Sekreterare var

utskottsrad Liisa Vanhala.

Utlåtande GrUU 27/2017 rd

utskottsråd Matti Marttunen.